DE JOANNA PAPISSA

Carlo Blasco

DE JOANNA PAPISSA.

DIATRIBA
DE
JOANNA PAPISSA,
SEU
DE EJUS FABULÆ ORIGINE
A
CAROLO BLASCO
CONCINNATA.

NEAPOLI CIƆIƆLXXVIII.
TYPIS JOSEPHI-MARIÆ SEVERINI-BOETII
Superioribus annuentibus.

Excellentiss. , e Reverendiss Signore.

Giuseppe-Maria Severino-Boezio pubblico Impressore de' caratteri di questa Dominante espone a V.E.Rma, come desidera per mezzo delle sue stampe dare alla pubblica luce un' Operetta intitolata: *Diatriba de Joanna Papissa, seu de ejus fabulæ origine* dell'Abbate Signor D. Carlo Blasco; Per tanto ricorre per la solita licenza, ut Deus.

Rmus Dominus P.D. Salvator Spinelli S.T. Professf. revideat & in scriptis referat Die 1 Maii 1778.

J.J. Episc. Trojan. Vic. General.

Joseph Rossi Canonicus Deputatus

Excellentiss. & Reverendiss. Domine

Legi, tuo jussu, Opellam inscriptam: *Diatriba de Johanna Papissa, seu de ejus fabulæ origine a Carolo Blasco concinnata*; qua Cl. Auctor, quod *capite ultimo sui p æclari Commentarii de Collectione Canonum Isidori Mercatoris* leviter attigit, copiosius, subtiliusque tractat, atque exornat. Et non minus ingenium, quam singularem ejus eruditionem admiratus sum, quippè

quippe qui ea de re multorum, eorumdemque summorum virorum refutatis conjecturis, suam non levibus rationum momentis satis firmatam longe plausibiliorem exhibeat. Quare quum nihil offenderim, quod qua orthodoxæ fidei, qua sanæ morum doctrinæ fraudi vel minimum esse possit, illam dignam censeo, quæ, Te concedente, Typis in apertum procedat.

Excellentiæ Tuæ Rmæ

Neapoli ex Monasterio Ss Severini, & Sosii pridie Nonas Sept. 1778.

Addictiss famulus

D.Salvator Spinelli Reg. Professor

Attenta relatione Domini Revisoris, Imprimatur. *Die* 10. *Sept* 1778.

J. J. Episc. Trojanus Vic. Generalis.

Joseph Rossi Can. Dep.

Admodum U.J.D.D Marinus Guaranus, in hac Regia Studiorum Universitate Professor, revideat autographum enunciati operis, cui subscribat, ad finem revidendi ante publicationem, num exemplaria imprimenda concordent ad formam Regalium ordinum, & in scriptis referat. Datum

tum Neapoli die 16. *mensis Martii* 1778.
Matthæus Jan. Archiep. Carth Cap. Maj.
S. R. M.

Jussu tuo, Domine, accurate perlegi elaboratam a Viro Cl Carolo Blasco *Dissertiam de Joanna Papissa, seu de ejus fabulæ origine*. In ea doctissimus Auctor ignotas eruditorum vulgo vias inire solitus & antem illam fabellam admirabili sua eruditione explodit, & Romanæ Sedis dignitatem eam ob rem improborum hominum calumniis hactenus expositam apprime restituit. Prima autem ejus commenti incunabula ea felicitate investigat, ut de eo argumento nihil aptius, aut exquisitius ab eruditis desiderari possit. Cum igitur dissertatio isthæc juribus Majestatis nil usquam demat, & non minus eruditioni, quam pietati prosit, eam censeo evulgari posse, si Majestati Tuæ ita videbitur.

S. M. T.

Humillimus subditus, ac servus addict.
Marinus Guaranus.

Die 30 *mensis Julii* 1778. *Neapoli.*
Viso rescripto Suæ Regalis Majestatis sub die 25. mensis Julii currentis anni, ac relatione Rev. U.J.D. D. Marini Guarani
de

de commiſſione Reveren Regii Cappellani Majoris ordine præfatæ Regalis Majeſtatis.

Regalis Camera Sanctæ Claræ providet, decernit, atque mandat, quod imprimatur cum inſerta forma præſentis ſupplicis libelli, ac approbationis dicti Reverendi Reviſoris; Verum non publicetur, niſi per ipſum Reviſorem facta iterum reviſione affirmetur,quod concordat ſervata forma Regalium Ordinum,ac etiam in publicatione ſervetur Regia Pragmatica : hoc ſuum.

Patritius. V.Fiſcus Reg.Coronæ

Illuſt. Marchio Citus Præſ., & cæteri illuſt. Aular. Præfecti tempore ſubſcript. impediti.

Reg Carulli

Athanaſius

---

*Pag.*25.*verſ.*12.Archiepiſcopus *adde* Remenſis
*Pag.*28.*verſ.*5 *&c.*adde verbo *canon*,
*Ead.pag.verſ.*10.attuliſſe *lege* allatam vulgaſſe.

PROOE-

PROOEMIUM.

UAM de Joanna Papissa conjecturam edidi in meo *Commentario de Collectione Canonum Isidori Mercatoris* a nemine adhuc, quod sciam, rejectam, plurimis vero maximopere probatam, cum plerique non satis adhuc demonstratam putarent, a me ipsorum nonnulli petiverunt, ut pleniorem, atque ornatiorem emitterem. Id quidem sine ullius operis anecdoti ope praestari posse, difficillimum principio visum, ac prorsus ἀδύνατον. Verum ubi diutius mecum ipse ea omnia agitavi, quae de Papissa scripta sunt, aliquid tandem, fortasse non abs re, extundere licuit. Hinc factum, ut hujusmodi tractationem, pluribus adjectis, nonnullis mutatis, vel etiam detractis, seorsum in lucem pro-

A

2

dire voluerim. Stimulos hac in re mihi addidit nescio quid spei, quo mihi augurabar futurum, ut, si hæc conjectura Protestantibus adrisisset, pervicaciores inter eos etiam id, de quo forent convicti, persuasum sibi haberent.

Fuisse IX. sæculo fœminam, quæ ementito sexu in Sedem Apostolicam irrepserit, ac pro Pontifice M. sub nomine Joannis (a) habita fuerit, sequioribus temporibus communis fuit hominum opinio. Deinde deficiente barbarie, cum multa falsa pro veris credita detegi cœperint, narrationem nostræ Papissæ, de qua Æneas Silvius Piccolomineus deinde Papa dictus Pius II. subdubitaverat, Joannes Aventinus sub initium sæculi XVI. *Botorum Annal. lib. IV.* & post eum Onuphrius Panvinius *Annot. ad Platinam* fabulosis narrationibus

(a) Id quidem creditum, sive quod jam primum illud adsumserit more nondum introducto in creatione Romanorum Pontificum mutandi nomen, sive quod jam pridem adsumsisset, cum sexum fuit ementita. Quomodo vero prius vocaretur, non convenit inter Scriptores, nam alii Joannam vocant, alii Agnetem, alii Gibertam, seu Gilbertam, & sunt etiam, qui eam aliis nominibus vocare consueverunt.

bus merito accensuerunt. Verum Joannes Baleus, & Magdeburgenses Centuriatores, ne quid reliqui facerent in calumniando Sedem Apostolicam, figmentum pro historia ita venditarunt, ut, tali Monstro in eam immisso, ipsam quam fœdissime deturpatam ostenderent. Contra Centuriatores insurrexerunt Bellarminus, Baronius, Genebrardus, aliique quamplurimi, præsertim Georgius Scherer libello Germano idiomate, qui in Italicum versus prodiit anno 1585. hoc titulo: *Trattato, in cui si pruova non esser vero, che vi sia stata in Roma una Donna Pontefice*; & Floremundus Ræmundus libello Gallice scripto, & a Carolo filio in Latinum translato, editoque anno 1601. sic inscripto: *Fabula de Joanna Papissa falso credita*. Sed non defuit imposturæ Patronus. Nam Alexander Cook Anglus peculiari Opusculo in Baronium, & Ræmundum stilum acuit.

Sic orta quæstio Catholicos inter, Papissam pro fabula, vel fabulosa narratione (a) habentes, & Hæreticos illam

A 2 ad-

(a) Inter fabulam, & fabulosam narrationem di-scri-

adstruentes, ad nostram usque tempestatem summa ope agitata est: hoc tamen intercedente discrimine, quod ex nostris nemo unus exinde pro Papissa steterit, eorum contra plerique illam abjuraverint, præsertim David Blondellus celebris Calvinista, qui duobus libellis Latino uno, altero Gallico idiomate scriptis, nec veram fuisse ostendit, nec verisimilem. Quin ipsorum aliqui, inter quos Bayleus ipse, dolent a suis Protestantibus hujusmodi patrocinium susceptum, quod eo potius Catholicorum, quam suam causam egerint. Prodiderunt namque animum potius calumniandi, quam veritatem defendendi (a). Debebant igitur

Span-

scrimen statuit Macrobius in *Somn. Scipionis Cap. 1.* cujus hæc sunt verba *In quibusdam enim argumentum ex ficto locatur, & per mendacia ipse relationis ordo contexitur; ut sunt illa Aesopica fabulæ elegantia fictionis illustres. At in aliis argumentum quidem fundatur veri soliditate, sed hæc ipsa veritas per quædam composita, & ficta profertur: & hæc jam vocatur narratio fabulosa, non fabula, ut cærimoniarum sacra Hesiodi, & Orphei, quæ de Deorum progenie actuve narrantur, ut mystica Pythagoreorum sensa referunt.* Sed hæc differentia a Macrobio adsignata non videtur constans, cum sub nomine fabulæ fabulosæ narrationes etiam veniant.

(a) *J'oserois dire que les Protestantes, qui ont tant* ...

Spanhemius, & qui eum illustrarunt, Lenphantius, & Vignolius improbo, eidemque insanissimo labori parcere, & se abstinere a patrocinio toties conclamati Monstri. Sed non mirum, quod eis aliter visum, si attendamus Vatinianum odium, quo Romanam sedem prosequebantur; nam hoc abrepti ad falsa tuenda devenerunt. Quæ cum ita sint, modo non quærimus, num re vera Papissa extiterit; sed quænam causa fuerit ejus Monstri effingendi. Prælaudatus Blondellus nullam fuisse autumat, & sic nodum non solvit, sed recidit. At rectius alii aliquam fuisse volunt; sed in eam investigare hoc opus, hic labor est; eo vel magis, quod multi multa dixerint,

contre lui (cioè Blondello) & que l' ont consideré comme faux frere, n' ont eté ni equitables, ni bien eclairiczts sur l' interets de leur Parti . . . . Mais leur imperte beaucop de non pas donner sujet de se faire regarder comme des gentes opinatres; & qui ne veulent jammais remordre des opinions preconcues. Mais depuis qu' il etè refutè par des raisons tres valables, ils ont da l'abandoner, & non pas servir de tout leur industrie pour faire durer la dispute . . . . s' ils aveint imitè Blondel, il auroient fait paroitre par un bel exempl, qu' ils se paient de raison, & que c' est a tort, qu' on les accusè d' opintatrè.

rint, & rem acu nemo adhuc tetigiſſe videatur. Nos igitur recenſitis, rejectiſque prius aliorum opinionibus, noſtram qualemcumque conjecturam aperiemus.

C A P. I.

Referuntur aliorum opiniones, & refutantur.

EX iis, qui Papiſſam pro puro puto figmento habent, & fabulis accenſent, Philippus Labbæus, & Antonius Pagius, odium in ſedem Apoſtolicam, Romanoſque Pontifices hujuſmodi fingendæ fabulæ cauſam exiſtimant. Ille quidem a Schiſmaticis Henricianis, ſeu ſectatoribus Henrici IV. Imperatoris, hic vero ab Hæreticis Waldenſibus fabulam ortam eſſe arbitratur. Sed cum neuter aliquod pro ſua opinatione momentum afferat, utrumque miſſum facere licebit, vel ex eo etiam quod noſtra fabuloſa narratio non modo Waldenſium Hæreſi, ſed etiam Henriciano Schiſmate antiquior videatur (a). Ejus enim Marianus Scotus, qui

(a) Petrus enim Waldus, a quo Waldenſes, ante medium ſæ-

qui scribere desiit anno 1083. meminit ad annos 853. & 854. per hæc verba: *Leo Papa obiit Kalendis Augusti. Huic successit Joanna mulier annis duobus, mensibus 5. diebus 4.* Non me fugit, ex sententia multorum virorum eruditorum ea verba non esse Mariani, sed aliena manu adjuncta. Attamen eorum argumenta talia non sunt, ut id pro indubio haberi faciant: uti tuto asseri posse videtur de interpolatione facta Chronico Sigeberti, in quo etiam Papissæ mentio facta legitur. Alii vero aliquod fundamentum, vel saltem occasionem fuisse conjiciunt, unde fabulosa narratio, qua de agitur, fuerit conficta.

Joannes Aventinus supra laud. loco causam fabulosæ narrationi dedisse putat Joannem X. Papam, quem ipse IX. appellat. Ita quidem inquit: *Albertus locupletissimus Etruriæ Princeps Ravennam, Bononiam, Romam potestate habuit. Ejus socrus Theodora scortum nobile, atque im-*

 pe-

---

sæculum XII, circiter adhuc suos errores non disseminaverat, nec socios sibi adsciverat, & Shisma Henricianum anno MLXXXIV. vix cœpit.

periosum Romæ dominabatur, *Joannemque nonum amatorem suum Bononiensibus primo, deinde Ravennatibus, postremo Romanis imposuit Primarium Sacerdotem. Unde fabellam ortam crediderim, quæ temere vulgata est hisce temporibus, fuisse Sacerdotem Maximum fœminam, quæ appellata sit Joanna*. Hæc conjectura aliquid probabilitatis haberet, si Papissa vocaretur *Theodora*; fieri enim poterat, ut Papa propter dominium *Theodoræ*, ipse diceretur *Papa Theodora*; uti de illo Rege dicitur, qui, cum ab uxoris suæ Mariæ arbitrio, nutuque penderet, vocabatur *Rex Maria* (a). Præterea illis difficillimis temporibus, quibus Christus Dominus impenetrabili suæ sapientiæ consilio aliqua Monstra in Ecclesia toleravit, non unus, sed plures Pontifices opera alicujus nobilis scorti ad Pontificatum fuerunt adsumti; ideoque non una, sed plures fuissent Papissæ. Distat etiam ætas Joan-

nis

(a) Hunc *Regem Mariam* ne confundas cum *Maria* Regina Hungariæ Sigismundi Luxemburgensis, deinde Imperatoris uxore, quæ ex more illius Nationis *Rex Maria* dicta fuit. Hungari enim summum Imperium in se habentem, etsi fœmina sit, Regem nuncupare consueverunt.

nis X. qui floruit ab anno 914. usque ad annum 928. ab ætate Joannæ Papissæ, quam omnes collocant sæculo IX. licet non conveniant in ipso definiendo tempore. Nec Ioanni X. aptari possunt, quæ Martinus Polonus, aliique addunt, Joannam scilicet ex Moguntiaco vocatum fuisse Joannem Anglum. Denique quomodo fœmina credi potuit Pontifex, quem exporrectae virtutis, ac maximi animi in re præsertim militari fuisse constat (a)?

Onuphrius Panvinius supra laud. loco censet, hanc fabulam ortum habuisse a Joanne XII. Pontifice in omnem libidinem effuso: *Sed quoniam*, inquit, *omnia insignia mendacia ab aliena veritate originem habent, hanc fabulam ex Joannis XII. viri impuri vita manasse crediderim. Is Joannes per vim Patris Alberici Romani Principis potentia adhuc pene adolescens Pontifex factus aliquot*

(a) Hic enim magis ad arma, quam ad sacra pertractanda comparatus, primus fuit inter Romanos Pontifices, qui procedendi in aciem exemplum dedit, talique successu, ut Saracenos fugaverit, eoque nomine, ut Sigonius *lib. VI. de Reg. Ital.* de eo scripserit: *Ecclesiæ, & Italiæ mire profuit.*

quot Concubinas, ut Luitprandus Ticinensis illius temporis scriptor lib VI. Cap. 6. & 7. tradit, habuit. In his præcipue erant Joanna, Rayneria, & Stephana. Ex Joanne igitur Papa, & ejus scorto Joanna, ad cujus forte arbitrium, tamquam Papæ, omnia Romæ fiebant, Joannis fæminæ Papæ fabula manavit, quæ processu temporis aucta in Historiæ auctoritatem imperiti alicujus Scriptoris opera paullatim irrepsit. Sed hæc Onuphrii conjectura easdem, prima, & ultima excepta, difficultates patitur, quas opinio illa Aventini, immo majores; tum quod Joannes XII. a tempore Joannæ Papissæ magis distet, tum quod ita non una, sed tres Papissæ fuissent. Præterea, quod pace eruditissimi viri dictum sit, Panvinius insigniter heic hallucinatur, cum putat a Luitprando, seu potius ejus Continuatore (a) inter scorta Pontificis memorari Joannam. Meminit ille siquidem Rayneriæ, & Stephanæ, sed nullo modo Joannæ; ut proinde prima difficultas con-

(a) Cui quidem Continuatori profuso in laudando Othone I. Imperatore, qui Joannem in Pseudosynodo deponendum curavit, nescio, quæ fides præstanda sit de hoc spurcissima testanti.

contra interpretationem Aventini propofita heic etiam locum habeat.

Cardinalis Bellarminus *lib. III. de Romano Pontifice cap.* 24. eam fabulam inde natam esse conjicit, quod muller in Sedem Constantinopolitanam aliquando irrepserit, ut Græcis exprobravit Leo IX. *epist.* 1. ad Michaelem Constantinopolitanum, & Leonem Acridanum *cap.*23. *(a)*: *Cum enim*, inquit Bellarminus, *rumor esset, quamdam fœminam fuisse Pontificem Constantinopolitanum, & deinde paullatim omisso nomine Constantinopolitano remansit fama, & opinio de fœmina Pontifice, &* Pon-

(a) Verba S. Leonis sunt: *Absit autem, ut velimus credere, quod publica fama non dubitat, adserere Constantinopolitanæ Ecclesiæ contigisse, ut Eunuchos contra I. S. Nicæni Concilii Capitulum passim promovendo, fœminam in sede Pontificum suorum sublimasset aliquando. Hoc tamen abominabile scelus, detestabileque facinus, etsi enormitas ipsius, vel horror, fraternaque benevolentia non permittit nos credere; considerata tamen incuria vestra erga Sanctorum censuras Canonum, quia Eunuchos, & aliqua parte corporis imminutos non solum ad Clericatum, sed ad Pontificatum etiam indifferenter, ac sollemniter adhuc promovetis, fieri potuisse pensamus*. Hæc fama ortum habuisse videtur ex eo, quod refert Herchembertus de *Arechis II. Duce Beneventano*, eum scil. per visum novisse in Sede Constantinopolitana fœminam ma-

Pontifice Universali , *cæperunt aliqui in odium Romanæ Ecclesiæ dicere* , *fœminam illam Romanum fuisse* . *Et verisimile est circa tempora ipsius Martini* (Poloni) *hanc fabulam ortam* . Sed hæc Bellarmini conjectura , quam ipse dubitanter affert, licet ingeniosa, nimis tamen longe petita videtur , ideoque , cum aliis etiam nominibus impugnari possit , eam missam facimus : eo vel magis , quod ipsam nulla ratione comprobat (a).

Nec vero aliquid roboris ipsi adfert observatio Floremundi Ræmundi , quod & Constantinopolis dicta fuerit *Nova Roma* , (b) quin interdum *Roma* absolute:

marem ementitam , & ob id legatos misisse ad illum Clerum , ut hujusmodi Monstri eum certiorem redderet .

(a) Neque verum est , quod *Bellarminus* verisimile putat , circa tempora *Martini Poloni* , hoc est post medium sæculum XIII. hanc fabulam ortam , nam ut supra innuimus , & infra multis probabimus , ante ea tempora jam orta erat .

(b) Cum Constantinus Magnus *Byzantii* novam Urbem, Romæ æmulam, condidisset Constantinopolim, eam Orientalis Imperii caput esse voluit, ac iisdem prærogativis , privilegiisque donavit , quibus Roma Occidentis caput gaudebat. Hinc factum, ut a Græcis illa *Nova* , *Altera* , *Secunda Roma* , hæc vero *Antiqua* , *Vetus* , *Senior* diceretur . Nulli id Christia-

te: quo facile error obrepserit, ut una pro altera acciperetur; quandoquidem mos ille, quo Constantinopolis interdum *nova Roma*, *altera Roma*, *secunda Roma*, & aliquando etiam *Roma* absolute audiit, apud Græcos quidem obtinuit, non vero apud Latinos, (iis tamen exceptis, qui inter Græcos versati sunt, veluti Comes Marcellinus, Coripus, & Prifcianus) quibus nostra fabula refertur accepta. Ex quo facili negotio corruit, quod Card. Baronius opinatur, Græcos scilicet Schismaticos, quod Constantinopolitanæ Ecclesiæ proprium erat dedecus, summam per injuriam Romanæ adscripsisse.

Baronius itaque licet Bellarmini conjecturam probabilem habeat, aliam tamen ipse profert ad annum 879. a Joannis

---

Rtano nomini fraudi fuit; cum & aliæ Constantinopoli longe inferiores Urbes *novæ Romæ* nomenclatione aliquando inclaruerint. Sed Græcorum ambitio, qui ex æqualitate Imperii æqualitatem quoque Sacerdotii metiebantur, eo evasit, ut Episcopum Constantinopolitanum Episcopo Romano æqualem efficerent, quasi primatus Romani Episcopi esset quid humanum pro hominum voluntate communicabile. Id in causa fuit, qua propter truculentissimum schisma fuerint moliti.

nis scil. VIII. Papæ nimia facilitate fabulæ ipsius originem arcessit, qui nempe, insuper habitis suorum decessorum, atque Concilii Œcumenici VIII. Decretis, Photium restituit in Sedem Constantinopolitanam. *Hinc puto factum*, inquit Cardinalis, *ſi quæ tamen veritatis, vel ſaltem ſpecies mendacii apertiſſimi eſſe patuit, quod ob nimiam Ioannis animi facilitatem, & mollitudinem, abjecta penitus omni virilitate, fractus animo, Sacerdotalis conſtantiæ expers, atque robore enervatus, non Papa, ut Nicolaus, & Hadrianus, ſed Papiſſa fuerit contumeliæ loco dictus; utpote quod, qui nec reſiſtere ſciret Eunucho, quique vinceretur a ſemiviro, non vir, ſed eſſet potius fœmina nuncupandus; & ſic nomen contumeliæ tranſierit poſteris rerum inſciis in veritatis opinionem, atque a compluribus decantatum fuerit, Ioannem VIII. Papam fuiſſe fœminam: ſicque jactata vulgo eo modo locum invenerit fabula. Ejuſmodi plane ſcommatibus proſcindi ſæpe ſolere levioribus de cauſis Romanos Pontifices a maledicis, & otioſis, quis Romæ ignorat?*

Hæc

Hæc Baronii opinio etsi aliquid verisimilitudinis habeat, nulla tamen auctoritate comprobatur (*a*), nec ulla ex circumstantiis, loci, vel cognominis confirmatur. Huc accedit, quod Joannes VIII. si quam culpam in restitutione Photii admisit, ea non fuit timiditatis, & ignaviæ, qualem describit Cardinalis Baronius, sed potius, ut eam vocat Natalis Alexander, *imprudentiæ* (*b*) cum præsertim jam contractam maculam, Photii damnatione, & excommunicatione, postquam ejus insignem nequitiem, & fraudes, legatorumque Apostolicorum seductionem compertam habuit, eluere conatus fuerit. Quin Petrus de Marca *lib. III. de Concor. cap.* 14. *num.* 4. Joannem in causa Photii nullius umquam culpæ reum fuisse contendit (*c*). Quo po-

(a) Scilicet ut Scriptorum aliquis Joanni VIII. ob id muliebris timiditatis notam inusserit, aut ab aliis inustam, vel quid simile retulerit.
(b) Credendo scilicet dictis Photii hominis nequissimi, & vaferrimi, & de ejus vitæ emendatione sine ullis pœnitentiæ signis incaute sibi blandiendo.
(c) *Ignatio functo*, inquit, *Photius toties damnatus, sedem suam recepit suffragiis Orientalium Episcoporum, adnitente Basilio Imperatore: sed illa restitu-*
tio

posito omnino corruit Baronii (a) conjectura, etsi vulgo recepta.

Nihil fere a Baronii opinatione abludit Tursellini sententia. Is *Epit. Historiar.* ait: *Sunt qui Ioannem VIII fœminam fuisse fabulantur; quod falso creditum, veri locum apud imperitorum vulgus obtinuit, sive quia muliebris Pontificis*

tio integra esse non poterat, nisi a Sede Apostolica probaretur. Quare Joan. VIII. rogatus ab Imperatore, ut Ecclesiæ pace consuleret, necessitati cedens, Leonis, Gelasii, Felicis, & Concilii Africani auctoritate fretus, qui in rerum angustiis temperandas esse regulas docent, & de consensu ceterorum Patriarcharum Photium anathemate liberavit, illique Sedem retinere concessit, ea lege, ut coram Synodo augenda misericordiam peteret, de consensu, inquam, ceterorum Patriarcharum, & Episcoporum Joannes Photium solvit, ut videre est in Epist. germana ejusd. Joan, quamquam in epist. a Photio corrupta hic consensus desit. Ita Marca qui paullo post addit: *Ceterum a culpa Joannem liberat Principis, & ceterorum Patriarcharum, totiusque Synodi Orientalis consensus, quem datum fuisse Joannes suis litteris significat. Profert autem ad confirmationem sententiæ suæ exempla Athanasii, Chrysostomi, & Flaviani, qui a Synodis damnati cum fuissent, a S. Sede Apost. in integrum restituti sunt.*

(a) Neque in hoc solum videtur Baronius parum æquus erga Joan. VIII. eum nimiæ indulgentiæ, & facilitatis redarguendo, sed etiam eum ex opposito, nimii rigoris, & severitatis accusat in damnatione Formosi Episcopi Portuensis, qui deinde in sedem fuit

ficis facies, sive effæminatus interdum vigor fabulæ locum dederit. Sed unde habuit Tursellinus, Joanni VIII fuisse faciem muliebrem, vel ejus vigorem effœminatum? Omnes picturæ antiquæ ipsum virili ac gravi adspectu repræsentant, nec aliter historiæ ejus animum exhibent.

Nil autem moror Papebrochii opinionem timiditati Joan. VII. qui sub initium Sæculi VIII. vixit, id potius tribuentis (a). Nam licet revera ex Anastasio Bibliothecario Joannes VII. in causa synodi Quinisextæ (b) notam timidi-

B tatis

fuit restitutus, ac tandem Rom. Pont f-x renuntiatus. Ad annum enim 883. loquens de Martino Papa depositum Formosum redintegrante, ait *Perperam factu Joan. VIII. rescindens*, & sic pro injusta habet depositionem a Joan. factam, licet se ejus caulam ignorare dicat. Causam non unam, sed plures, easdemque gravissimas adsignat Joan. *Epist.* ad Episcopos Galliæ, & Germaniæ, quam si doctissimus Baronius vidisset, non ita fuisset loquutus.

(a) Nescio igitur, qua confidentia Zuingerus *Theat. vol* 29. effutiat Joannem VII. fuisse foeminam, & in partu interiisse, cum ex Anastasio habeamus sepultum fuisse *ad B. Petrum Apostolum ante Altare Oratorii Sanctæ Dei Genitricis, quod ipse construxit*. Potuit ne infamissima foemina tam decenti sepultura donari?

(b) Cum V. ac etiam VI. Synodus Generalis, seu secunda, & tertia Constantinopolitana de solis Fidei

tatis subierit; nec novum fuerit homines meticulosos, & imbelles tamquam fœminas haberi, & fœminas dici (a); ta-

dei controversiis habitæ, nullos Canones ad disciplinæ instaurationem, morumque reformationem condidissent: ad hos supplendos aliam a Justiniano II. Imperat. indictam Græci anno 692. in fornice, Trullo dicto, Imperialis Palatii, habuerunt, unde hæc dicta Synodus Trullana, & Quinisexta veluti quintæ, & sextæ adpendix. In ea igitur conditi fuere Canones 102. quorum aliqui multa absona continent. Hujus Synodi acta in sex tomos distributa idem Imperator misit ad S. Sergium PP. ut ea confirmaret, vel ante alios subscriberet. quod cum Pontifex facere renuisset, graves molestias propterea ab illo passus est. Verum Imperatore mox deposito res quievit, donec is in Imperium revocatus duobus Metropolitis una cum dictis tomis ad Joan. VII. Papam missis, ab eo petiit, ut quæ ei visa essent, stabiliret, & quæ adversa, renuendo excluderet. Pontifex coegit Concilium, sed quid hac de re egerit, ignoratur. Nec aliud habemus, nisi quod Acta, ut acceperat, ad Imperat. remisit. Anastasius igitur id Pontificem egisse dicit, *humana fragilitate timidum*. Sed quæstio est inter viros erud. num tali nota Joan. jure insustus sit. Multi eum defendunt, existimantes potius prudenti consilio noluisse Imperatoris petitioni deferre, ne scilicet videretur pro legitima habere Synod. Œcumen. sine auctoritate Rom. Pontificis habitam. Num vero, qui sequuti fuerunt Romani PP. eam Synodum aliqua ex parte probaverint, vide Librum inscriptum. *Storia Polemica del Sacro Celibato*, *cap.* 9.

(a) Hine Charondas Thuriorum legislator sancivit, ut

tamen cum ex superius dictis adversentur plurima, &, quod caput est, ætas hujus Joannis amplius integro seculo ab ea distet ætate, qua Papissam vixisse statuunt Historici, etiam illi, qui eam antiquiorem faciunt; facile quisque intelligat, hanc opinionem mole sua ruere.

Nec pluris facio Leonis Allatii conjecturam, originem fabulæ arcessentis ex Thiota muliere Alemanna Moguntiæ degente, quæ Leonis IV. tempore sibi prophetandi, & concionandi munus adsumserat, & in Synodali judicio Germaniæ damnata fuit (a). Quid enim

 com-

ut si quis militum in bello terga dedisset, tres dies in foro muliebri Stola indutus, populo spectante, suæ ignaviæ poenam subiret. Et Thersites ille apud Homerum Iliad. lib II. v. 235. cum tergiversantes milites vidisset, eos per ignominiam Achivas mulieres vocavit, his verbis:
ὦ πέπονες, κάκ' ἐλέγχε', Ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' Ἀχαιοί. O imbelles, mala probra Achivæ, non amplius Achivi.
Sic Turnus apud Virgilium Æneid.IX volens Trojanis muliebrem mollitiem exprobrare eos fœminas facit:
O Veræ Phrygiæ, neque enim Phryges.

(a) Allatius igitur in libro, quem inscripsit: *Confutatio Fabulæ de Joanna Papissa ex Monumentis Græcis*, hæc habet: *Furit in Sacra Moguntiaci in Germania mulier, Thiota nomine, ut tradunt Francorum annales, & Sigebertus in Chronico, res Ecclesiasticas perturbabat. Etenim novam se prophetissam* vo-

commune habet Thiota pseupo-prophetissa Moguntina cum pseudo-Joanna Romana Papissa? Quod si pseudo-prophetissæ hominum errore Papissæ evaderent, quot Papissas haberemus! Demum omnino spernenda videtur hariolatio Samuelis Sorbierii fingentis, ex Joanna muliere Nicolai V. Antipapæ (a) fictam fuisse Joannam

---

vocabat, usurpabatque publice docendi munus, & concionandi. Hinc multi facta doctrina postposita, eam quasi Magistram caelitus destinatam secuti sunt; re postea detecta Synodali judicio damnata est. Habes lector, quod mihi in animo certum est, nec ambiguum. Posterioris saeculi homines nonnulli rudes illi quidem, & simplices, dum audiunt inter Leonem, & Benedictum, vel saltem illo tempore foeminam quamdam Moguntiacam non tantum prophetasse, sed & praedicasse, obiisseque alia munera, quibus Summi Sacerdotes decorantur, omnium a famella, quam nec cogitasse tantum scelus credunt, accitantes ad Principem omnium Magistram, Petri Cathedram scilicet, cujus id munus esse optime norant, seducunt, & a Germania in Italiam, a Moguntiaco Romam transferunt. Alii scelesti illi quidem malitiose totum hoc in innocentissimum Petri Thronum traducunt, & Germanicam infamiam honoratissimae Romanae Ecclesiae adtribuunt. Ut facilius fallere possint, Joannam istam Anglicam, Moguntiacam esse volunt, & lepide fabulatores porbellis, ejus fictitiis narrationibus vestiunt, & compto fucatam exponunt. Nec aliunde mihi videtur verisimilius, quam ab Moguntiaca ista Joannam Moguntiacum origine, cum tempora respondeant, hausisse.

(a) Hujus rei brevis hæc est historia. Quidam Petrus Ri-

nam Papissam ; nam ut alia prætermittam , latum intercedit discrimen inter Joannam mulierem Nicolai V. Antipapæ , quæ floruit anno 1328. & Papissam , cujus meminere scriptores longe antiquiores.

Rupnalducius Oppidi Corvaræ in finibus Aprutii Reatinæ Dioecesis , Joanna Matthaea ejus uxore renitente , Franciscanorum Ordini nomen dedit , in quo solemni professione emissa, cum esset jam senex opera Ludovici Bavari Imperat. Joan XXII. legitimo Pontif. deposito , in ejus locum Pontifex fuit suffectus . Tunc Joanna uxor adhuc superstes , volens forsan particeps esse Pontificiæ amplitudinis judicium instituit in Reatina Curia , instans nullam declarari professionem sui viri , eumque repetii : *pro qua Joanna* (verba sunt Bernardi Guidonis in II. Vit. Joan. XXII.) *contra prædictum Petrum per D. Joannem Episcopum Reatinum lata fuit sententia publice servato juris ordine penale. die mensis Nov. anno 1628. sicut in Transumto sententiæ plenius legimus contineri* . Quæ quidem sententia , licet effectu caruisset , tamen celebris evasit ; nam Joannes legit. Pontif. ex ejus autographo, quod habuit , exemplaria ad omnes Principes misit . Subinde pseudo-Pontifex facti poenitens a legitimo veniam honestis conditionibus impetravit, & sic tali Scenæ impositus finis.

82

CAP. II.

Exponitur, & ostenditur conjectura ex Collectione Canonum Mercatoris petita.

EGo vero potius crediderim fabulæ de Joanna Papissa occasionem, ac causam dedisse falsas Decretales; quæ licet multorum Pontificum nomina præferant, ab una tamen manu consarcinatæ prodierunt, ac tanto in honore habitæ sunt, quasi ab ipsa Apostolica Sede fuerint emissæ. Quo autem pacto ex pseudo-Decretalibus fabula efficta, facile divinaverim. Fortasse quispiam Isidorianæ fraudis non ignarus, cum vidisset pseudo-Decretales tamquam genuinas laudari, & veluti disciplinæ normam in re judiciaria præsertim passim haberi, animum induxit quasi per ænigma dolos Mercatoris detegere. Itaque dictitare cœpit, fuisse Papissam, Joannam dictam, eam peperisse, &c. Hujusmodi ænigma, in quo dissolvendo Œdipo conjectore erat opus, ex defectu artis criticæ non intellectum, primum uti fa-

bella

bella vulgari cœpit: ac tandem vera historia credita est. In hanc vero conjecturam eo lubentius abeo, quod multa ex iis, quæ a primis fabulæ editoribus scripta sunt, potissimum in id aptentur; præsertim, quæ habet Martinus Polonus, qui fabulam Joannæ Papissæ ita graphice describit, ut veram historiam Collectionis Canonum Isidori Mercatoris vivis coloribus omnino depingere videatur. Ait itaque in *Supputationibus ad annum* 854. *Post hunc Leonem IV. (quem ille vocat V.) Ioannes Anglus, natione Moguntinus, sedit annis duobus, mensibus 5. diebus 4. & cessavit Pontificatus mense uno, mortuus est Romæ. Hic ut asseritur, fæmina fuit, & in pupillari ætate a quodam suo amasio in habitu virili Athenas ducta fuit: in diversis scientiis ita profecit, ut nullus sibi par inveniretur; adeo ut post Romæ triennium legens magnos Magistros, discipulos & auditores haberet. Et cum in urbe vita, scientia magnæ opinionis esset, in Papam concorditer eligitur. Sed in Papatu per suum familiarem impregnatur. Verum tempus partus ignorans*

 cum

cum de S. Petro in Lateranum tenderet, angustiata inter Colisæum, & S. Clementis Ecclesiam peperit; & postea mortua ibidem, ut dicitur, sepulta fuit (a). Nec a Polono multum discrepat Stephanus de Borbone, qui ante eum scripserat (b).

Et primo quidem respondet tempus: sæculum scilicet IX in quo omnes Scriptores conveniunt fictam Papissam floruisse,

(a) Non me latet, esse, qui contendant, hæc quæ habentur in Martino Polono ab aliena manu esse adsuta. Verum hoc ita esto, quid tum inde? Saltem hoc assumentum non multis annis post Martinum factum fuit. Ptolomæus enim Lucensis in *Hist. Eccl.* ex Martino, quem laudat, nostram fabellam recitat. Cum vero Polonus anno 1278. mortuus fuerit, & Lucensis an. 1312. suam historiam evulgaverit, intra horum annorum spatium illud factum dicendum. Ex eo tamen quod diximus ex multorum sententia, nostræ fabellæ Marianum Scotum minime meminisse, ac esse, qui idem sentiant de Martino Polono, ne credas cum utroque Pagio tempore inter Polonum, & Lucensem medio, vel cum Bellarmino circa tempora ipsius Poloni eam adinventam. Stephanus enim de Borbone, qui obiit anno 1261. loco mox adducendo illius, ceu veræ historiæ, meminit, ubi præsertim notanda verba, *ut dicitur in Chronicis*, quæ denotant antiquitatem, ac etiam quamdam, ut ita dicam universalitatem.

(b) *Libro de septem donis Spiritus S. tit. V. de dono prudentiæ Cap Quod electio Prælatorum debet esse pura Cap.* 10, apud Patres Echardum, & Que-

ruisse, & pseudo-Isidori Collectio fuit adornata. Quin ipsissimum tempus quadrat, principium videlicet ejus sæculi. Ostendimus enim in *Commentario Collectionis Canonum Isidori Mercatoris* contra Blondellum, hujusmodi Collectionem non medio sæculo IX. ut ipse contendit, prodiisse; sed a Riculfo Archiepiscopo Moguntino, qui sedit ab anno. 785. vel 787. usque ad annum 814. vel 815. fuisse publicatam; & quidem multo verisimilius his posterioribus annis. Nam Hincmarus Archiepiscopus, qui hanc rem narrat, scripsit fub annum 870. obiitque ann. 882. & de ea lo-

Quetisum in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum, ubi hæc habentur. *Accidit autem mirabilis audacia, imo insana circa annum Domini MC.* (videtur hoc mendum, & legendum CM. ut in similibus passim accidit) *ut dicitur in Chronicis. Quædam mulier litterata & in arte notandi edocta, adsumpto virili habitu, & virum se fingens, venit Romam, & tam industria, quam litteratura accepta, facta est Notarius Curiæ, post, Diabolo procurante, Cardinalis, postea Papa. Hæc impragnata cum adscenderet, peperit. Quod cum novisset Romana justitia, ligatis pedibus ejus ad pedes equi distracta est extra Urbem, & ad dimidiam leucam a populo lapidata, & ubi fuit mortua, ibi sepulta, & super lapidem super ea positum scriptus est versiculus:* Parce Pater Patrum Papissæ edere partum.

loquitur tamquam de re certa, & veluti suo tempore gesta; ideoque nonnisi eos annos indicare potuisse videtur. Praeterea cum Riculfus tam sollicitus fuerit de publicatione nostrae Collectionis; ut, quemadmodum idem Hincmarus ait, illas amplissimas Regiones ex ea *repleri* fecerit; eadem sollicitudine, si per tempus licuisset, ut ad Romanum Pontificem perveniret, similiter procurasset: de ejus etenim juribus agebatur, & sine ipsius praesidio supposita monumenta nihil valuissent, vel certe parum. Attamen hoc egisse minime legimus, etsi Sedi Apostolicae esset devotus, & illum tali munere donandi non deesset occasio. Nam Leo III. Papa semel, & iterum ad Carolum Magnum venit, a quo grandi apparatu exceptus, cum eo commoratus fuit, & primo quidem anno 799. Paderbonae, tum anno 804. Aquisgrani, in quibus locis Riculfus facile Pontificem convenire poterat, & reipsa obsequii causa convenisse credendum est; eoque magis, quod ejus esset amicus (*a*).

Qui

(a) Ne quis ex dictis ansam sumat calumniandi Roman.

Qui opportunior locus nostram Collectionem illi offerendi ? Cum igitur id non egerit, dicendum, eam adhuc lucem non adspexisse. His accedit, quod hujusmodi posteriores anni Riculfi iidem sunt, ac ultimi Caroli Magni, qui mortem obivit anno 814. Cum igitur Imperator per id temporis præsertim totus fuerit in procuranda instauratione Politiæ Ecclesiasticæ; admodum verisimile est, pseudo-Isidorum, qui Moguntiæ in illius veluti Regia, ut mox videbimus, morabatur, hanc opportunitatem nactum suppositione falsorum monumentorum optimo Principi voluisse imponere. Et reipsa Remedius, seu Remigius Episcopus Curiensis ejusdem Imperatoris jussu ex Impostoris litteris excerpta collegit: id quod anno 813. circiter contigisse putat Goldastus tom. 2. Re-

Pontifices, quasi Riculfus ex condicto cum Leone III. falsa monumenta fingenda curaverit, hæc revocanda a nobis addacta cap. 3. *Comm. de Collectione Canonum Isidori Mercatoris*, quibus ostendimus, hanc ex toto per multa tempora eis Pontificibus minime innotuisse, nec quidem ex parte usque ad annum 833. quo aliqua ex illa Collect. cum veris monumentis admixta Gregorio IV. in Alsatia degenti fuerunt oblata. quod infra confirmabimus.

Rerum Alaman. par. 2. Sub finem etiam Regni Caroli M (a) nostram Collectionem vulgaram fuisse habet *Encyclopedie, ou Dictionaire raisonnè des Sciences &c.* quod idem est, ac sub principium Secul. IX. ut vult Coutantius *Præf. ad Epistolas Romm. PP. par. II* § 10 *num* 158.

Sed regeres. Idem Hincmarus dicit, Riculfum nostram Collectionem ex Hispania attulisse; ergo antiquior dies natalis ei tribuendus. Scilicet Hincmarus intelligendus est de illa parte Collectionis, quæ genuina monumenta continet, non de suppositititiis, quibus fuit onerata; ea enim, ut mox dicemus, Moguntiæ compilata fuerunt. Neque negotium facessit, ex nostra Collectione excerpta fuisse Capitula, quæ anno 785. ab Hadriano I. Papa data dicuntur Angilramno Metensi, vel contra ab hoc illi oblata, ut proinde eo anno ipsa antiquior videatur: Hoc inquam, nullum negotium facessit, cum, ut abunde demonstravimus in *Diatriba de Capi-*

(a) Ætate quoque Caroli M. eam Collect. prodisse autumat Pithoeus *Gloss. Capit. v. Riculfus*, & post illum Florens, Mabillonius, aliique.

pitulis Papæ Hadriano tributis, ea longo post tempore fuerint ſuppoſita.

Ficta vero Papiſſa ex Engeluſio in Chronico ſedere cœpit anno 809. (a) & deinceps per annos quinque: Engeluſii Chronico conſonant alia duo apud Lenfantium, quæ illam ſtatuunt ſub annum 810. Nec obſtat, quod vulgo medio ſeculo collocari ſoleat. Id etenim facile evenire potuit. Siquidem Ænigmatiſta Papiſſam finxit floruiſſe IX. ſæculo, tempore Caroli Imperatoris, qui, ut modo, diximus, ſub principium anni 814. mortem obiit. Hiſtoriarum Scriptores, qui fabellam pro veritate acceperant, non intelligentes, quomodo Papiſſa ea ætate floreſcere potuerit, qua ſederet legitimus Pontifex Leo III. qui Carolo Magno annos

(a) Engeluſium Pontificatum Papiſſæ ſtatuiſſe ab anno 809. ad annum 814. ex eo evincitur, quod ea memorata continuo ſubdat. *S. Ludgerus obiit*, & ſequitur *Ludovicus I. dictus Pius imperat annis viginti quinque*; & deinde recenſet Roman. Pontifices, qui eo imperante ſederunt, & primo quidem Stephanum IV. qui Leonem III. exceperat. Cum igitur conſtet laudatum Ludgerum obiiſſe anno 809. Ludovicum vero Pium imperare cœpiſſe anno 814. hoc temporis ſpatium ex Engeluſio dandum Papiſſæ Pontificatui inter Leonem, & Stephanum.

nos duos, & amplius superstes fuit, existimarunt potius, collocandam post mortem Leonis IV. sub Carolo Calvo Francorum Rege, qui & ipse deinde fuit Imperator. Alii porro a veritate magis aberrantes sub ipso Carolo Calvo collocarunt post Benedictum III. Tandem nonnulli sub Carolo Crasso III. Imperatore post Joannem VIII.

Quæ omnia si cui non arriserint, is potius teneat collocatam Papissam inter Leonem IV. & Benedictum III. ex errore accepto Leone IV. pro Leone III. sub quo collectio Isidoriana prodiit. Leo enim III. sedit eodem sæculo IX. ineunte ab anno scilicet 795. ad annum 816. quo tempore floruit Riculfus Isidorianæ collectionis divulgator, qui, ut supra monuimus, Episcopatum Moguntinum tenuit ab anno 785. vel 787. usque ad annum 814. vel 815. Igitur fieri potuit, ut Joanna primum diceretur sedisse sæculo IX. post Leonem nempe III., & deinde hoc Leone accepto pro IV. inter hunc, & Benedictum III. collocata fuerit. Eoque magis hæc hallucinatio contingere potuit, quod ipse Leo III. a qui-

buſ-

busdam IV. dicebatur, qui vel alium Leonem III. inter Sergium I. & Joannem VI. (a) intrudebant, vel alium Leonem I. Liberii successorem (b) somniabant. Hinc etiam fortasse factum, ut canon 41. *cau.2.q.7.* Leoni III tribuendus, Leoni IV. a Gratiano tribuatur.

Mirum quantum huic conjecturæ suffragatur locus, unde Papissa orta dicitur, Moguntia scilicet, ubi, ut post Blondellum viri eruditi conveniunt, pseudo-Decretalium opus fuit elaboratum (c). Qui-

(a) Hunc Leonem, cujus meminit Gotfridus Viterbiensis, Polonus, aliique, eumdem esse puto, ac Leonem Archiepiscopum Ravennatem, qui floruit sæculo VI. medius inter Archiepiscopos Sergium I. & Joannem VI. unde ex horum nominum similitudine, per errorem factum est, ut inter Romae. PP. Sergium I. & Joannem VI. collocaretur. Ineptit igitur Spanhemius, seu Lenfantius dum Anastasium Bibliothecarium negligentiæ arguit, quod hujusmodi Leonem non memoret.

(b) Alterius hujus Leonis meminit Vincentius Bellovacensis, quem sequuntur alii, inter quos Auctor Compilationis Chronologicæ. Et cum is singultates habuisse cum S. Hilario Pictaviensi videtur hic confusus cum S. Hilario Arelatensi, quem S. Leo M. credens contumacem insectatus est.

(c) Vel ex hoc vide malignitatem Justini Febronii, qui ipsis Hæreticis intemperantior ad conflandam Rom. Ecclesiæ invidiam, nostram Collectionem Romæ consarcinatam fuisse efiutit.

Quicumque enim de Papissæ ortu mentionem faciunt, Moguntiam ei natale solum adscribunt. Nec obstat, quod in vulgata Poloni editione dicatur fuisse natione *Margantinus*, hoc enim omnes pro mendo habent, & communiter *Moguntinus* legunt. Hinc ipse Allatius, qui peculiari tractatione nostram fabellam, ut jam diximus, explosam voluit, ejus fingendæ occasionem Moguntiæ natam putet. Atque ætate Wernerii, qui sæculo XV. floruit, adeo pervulgata res erat, Papissam fuisse Moguntinam, ut aliqui quos tamen ipse spernit (*a*), passim dictitarent, Germanorum nullum ea ex causa in Papam eligi. Ex quibus facile putaverim, Marianum Scotum, cum plures annos Moguntiæ fuisset, ex confusa traditione apud Moguntinos servata, fabellam, quam primus evulgavit, hausisse.

Papissam vero fœminino genere potius dictam conjicimus, ut indicaretur ejus νοθεία & veluti immissio in Papatum, ac si revera fœmina Pontifex electa fuerit.

(a) Et quidem recte. Nam sex postea fuerant Romm. Pontifices natione Germani scil Stephanus IX Leo IX. Gregorius V. Clemens II. Damasus II., & Victor II.

rit. Mulieres enim non modo Pontificatus, ut in omni loco, & apud omnes nationes, sed apud Christianos & Sacerdotii expertes (a) & omnis Clericalis Ordinis semper fuerunt (b); quemadmodum etiam in lege Mosis & a Sacerdotio, & ab omni Levitico Ministerio arcebantur: ac praeterea mulierum genus apud Scriptores frequenter male audit. Hinc Homericum illud:

Ὡς οὐκ αἰνότερον, καὶ κύντερον ἄλλο γυναικός

Usque adeo nihil improbius, Muliereque pejus.

Ac consonat hoc aliud adagium a Diogeniano relatum:

(a) Cujus rei elegantem rationem affert Innocentius III Cap. *Nova quadam, de Poenitentiis, & remiss.* inquiens *Quia licet Beatissima Virgo Maria dignior, & excelsior fuerit Apostolis universis, non tamen illi, sed istis Dominus claves Regni Caelorum commisit.* Nescio igitur, qua religione imbuti nonnulli ad denotandam potentiam S Annae eam pingunt, cui parvulus Jesus claves tradit.

(b) Hic objici posset, fuisse olim Diaconissas, quae ad Clerum pertinebant, cum ordinarentur, & quidem per manuum impositionem. Scilicet ordinabantur, sed earum ministeria ad Missae Sacrificium rationem non habebant, uti habent Clericales Ordines, ideoque nonnisi improprie ad Clerum pertinebant.

Γυναικι μη πιστευε, μηδ' αν αποθανη.

Ne fidem habeas nec morienti fœminæ.

Quod Papiſſa peperiſſe dicitur, denotare videtur ejus illegitimos partus, pſeudo-Decretales ſcilicet. Et ſic quadrat etiam verſus, qui ex Stephano de Borbone, Epitaphii loco, ipſius Sepulchro adpoſitus fuit:

Parce Pater Patrum Papiſſæ prodere partum.

Qui verſus cum Papiſſæ neque mortuæ, neque vivæ proprie aptari potuerit, potius videtur directus alicui Romano Pontifici, ne incautus proderet Papiſſæ partum, falſas Decretales ſcilicet in medium adferendo. Et quidem videtur directus Gregorio IV. Papæ, cum ei in *Alſatia* degenti a Paſchaſio Ratberto oblata fuerunt fragmenta ex merce Iſidoriana cum veris documentis admixta, vel cum illis ſubinde uſus fuit. Ad cujus rei intelligentiam, ſciendum, quod cum anno 833. Lotharius, Pippinus, & Ludovicus iterum in ſuum Patrem Ludovicum Pium Imperatorem conjuraſſent, Lotharius ex Italia, cujus

jus Arbiter erat, Gregorium in Galliam ſecum duxit, ut ſua auctoritate Patrem cum filiis reconciliaret: ſed interim rumor increbuit, Pontificem pro Conjuratis ſtare, excommunicaturum Imperatorem, ceteroſque, qui ei contradicerent Epiſcopi factionis Imperialis litteras procaciſſimas eidem miſerunt, minitantes, ut in vita ipſius Imperatoris legitur, quod *ſi excommunicaturus veniret, excommunicatus abiret*. His Pontifex reſpondens, ut ipſorum petulantiam retunderet, inter alia ſic ſuam Epiſtolam (a) exorditur *Romano Pontifici ſcribentes contrariis eum in præfatione nominibus appellaſtis, Fratrem ſcilicet, & Papam; dum congruentius eſſet, ſolam ei paternam reverentiam exhibere* (b). Locatis ſubinde in Alſatia

C 2 Ca-

(a) Cointius hanc epiſtolam ſuſpectam habet: ſed ejus argumenta leviora ſunt, quam ut confutatione indigeant. Eam igitur pro genuina habemus cum de Marca, Baluzio, Natali Alexandro, Gabriele Danieli, Mabillonio, Dupino, aliiſque.

(b) Dupinus *Bibliotheca in Agobardo* de hujuſmodi Gregorii querela hæc habet: *Il trouve d' abord mauvais, que dans la preface de leur lettre ils l' euſſent appellè Frere, & Pape. Il eut voulu, qui ils lui euſſent toujours donnè le nom de Pere comme ſi les Eveques n' avoient pas pris cette qualitè en une infinitè d occaſions, & dans les lettres memes, qu' ils leur adreſſent.* Se-

Castris, Pontifex in illis Lotharii degens, ejus suasu advocavit ad se Walam Aba-

---

Sed debebat noster Criticus distinguere tempora, & alia rerum adjuncta, & non sic temere carpere Pontificem. Primis Ecclesiæ temporibus simplicitatem Apostolicam redolentibus Episcopi *Fratres* se invicem appellabant, & a Presbyteris, aliisque inferioribus, quos etiam *Fratres* vocabant, cœperunt vocari *Papæ*, veluti eorum Spirituales Patres, Patrem enim nomen *Papa* denotat. Subinde ob sui primatus excellentiam Episcopus Romanus ab ipsis Episcopis *Papa* vocari cœpit: sic anno 315. Episcopi Concilii Arelatensis secundam Synodicam ad Sanctum Silvestrum Epistolam ita inscripserunt. *Dilectissimo Papæ Silvestro*, & anno 349 Ursacius, & Valens Episcopi Ariani, qui Sancto Athanasio scripserant, *Domino Fratri Athanasio*, Julio Romano Pontifici scripserunt, *Domino Beatissimo Papæ Julio*. Ex hac præ ceteris denominatione, qua Romanus Episcopus donatus fuit, factum, ut ipse a Concilio Toletano I. anno 404. bis per antonomasiam *Papa* fuerit appellatus. Hinc ex antiquo, & novo more ab Episcopis dictus modo *Frater*, quo nomine Concilium vulgo dictum Africanum, *Epistola ad Bonifacium*, & altera *Epistola ad Cœlestinum* eos compellat, modo *Frater*, & *Papa*, uti Concilium Carthaginense secundum, *Epistola Synodica ad Innocentium*, eum nominat; modo *Papa* absolute, uti Concilium Milevitanum Sanctum Bonifacium, & Ravennius, Arelatensis, aliique Episcopi Galli Sanctum Leonem suis *Epistolis Synodicis* salutant; modo *Pater* appellatus, quo titulo S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus ad S. Cœlestinum Epistolam dirigit; & præsertim a medio seculo V. quemadmodum S. Flavianus & Anatolius Patriarchæ Constantinopolitani suis *legatis*, & Eusebius Archiepiscopus Mediolanensis cum

batem Monasterii Corbejensis Sanctitatis opinione celebrem, qui venit, & secum

cum Episcopis comprovincialibus *Epist. Synodica* ad S. Leonem ei salutem dicunt, qui etiam binis litteris Synodicis ad eumdem a Conc. Gen Chalcedonensi *Pater* vocatus fuit. Acacius item Patriarcha Constantinopolitanus ad S. Simplicium ita scribit *Domino, ac Sancto Patri modo Pater, & Papa*, uti idem Leo salutatus fuit a Ceretio, Salonio, & Verano Episcopis Gallis.

Quin etiam Romanus Pontifex appellatus fuit *Pater Patrum*. Sic sub finem ejusdem sæculi V. Episcopi Dardaniæ scripserunt. *Domino Sancto Apostolico, & Beatissimo Patri Patrum Gelasio Papæ Urbis Romæ*. Sic Concilium Constantinopolitanum anno 519. *Domino nostro Sancto, ac Beatissimo Patri Patrum Archiepiscopo, & Patriarchæ Hormisdæ*. *Patrem Patrum* vocarunt eumdem Hormisdam suis *Epistolis* Synodus veteris Epiri, Andreas Episcopus Prævalitanus, & Anastasia Augusta. Sic Episcopi trium Conciliorum Africæ *Epist.* quæ exstat in Synodo Lateranensi sub Martino I. act. 2. scripserunt *Domino Beatissimo Apostolico culmine sublimato S. Patri Patrum Theodoro Papæ, & summo etiam Præsulum Pontifici*. Eumdem Theodorum Sergius Cypri Episcopus *Epist.* quæ exstat in eadem Synodo Lateranensi *Patrem* quoque *Patrum* appellavit: sic Cyrus Patriarcha Alexandrinus scripsit: *Proprio Domino per omnia a Deo honorando, atque ter Beatissimo, benigno Pastorum Pastori, Patri Patrum, universali Patriarchæ Sergio*. Qui quidem *Patris Patrum* titulus peculiaris fuit Romani Episcopi ob primatus prærogativam. Non me fugit alios Episcopos aliquando ita fuisse vocatos, veluti S Gregorium Nyssenum a Concilio Generali VII. act. 6. & Lupum Tricassinum a Sidonio Apollinari *Epist.* 1. *lib. VI.* Sed hi tali denominatione donati

fue-

cum duxit Paschasium Ratbertum Monachum suum. Is igitur in vita ejusdem

---

fuerunt ob merita personalia, ita ut ea ad eorum successores non transierint quin & ipsi nonnisi semel ita vocati fuerunt, & quidem non in aliqua inscriptione per modum tituli, sed enunciativo modo. Itaque cum usus invaluisset, ut Romanus Episcopus *Pater* a cunctis vocaretur, & *Pater Patrum* a multis, vix aliqua exempla Patriarcharum Constantinopolitanorum supererant, qui eum antiquo more, quamdam æqualitatem affectantes, *Fratrem* vocabant; ut cum Tarasius Patriarcha sub finem sec. VIII. binis litteris ad Hadrianum hanc inscriptionem posuit: *Per cuncta Sanctissimo, & Reverendissimo Fratri, & Comministro Domino Hadriano Papæ senioris Romæ Tarasius misericordia Dei Episcopus Constantinopoleos novæ Romæ in Domino salutem*. Sed hic etiam duæ potissimum notandæ differentiæ inter Papam, & reliquos Patriarchas in conscribendis Epistolis; quod hi eum *Dominum*, & *Papam* vocant, ille vero nemini eorum unum, vel alterum hujusmodi titulum tribuit. Sed Hadrianus ita Tarasio scribebat: *Dilecto Fratri Tarasio Patriarchæ Hadrianus Episcopus servus servorum Dei*.

Quin etiam a medio Seculo V. infrequens, & pene abolitus esse cœpit inter Episcopos præsertim Gallos mos vocandi se invicem *Fratres*. Sidonius enim Apollinaris Episcopus Arvernorum ad multos Episcopos scripsit, & neminem nisi sub us *Papæ* nomine salutavit. Et sic Ruricius Lemovicensis in more habuit. Tum Ennodius Ticinensis, & S. Avitus Viennensis, quorum ille solum Romanum Episcopum sub nomine *Papæ* salutare consuevit, & hic etiam eo nomine Constantinopolitanum, & Alexandrinum salutavit, ceteros solius *Episcopi* nomine compellaverunt. Sanctus deinde Desiderius Cadurcensis, & S. Eligius Noviodunensis, qui nominè

Papæ

dem Walæ sic habet : *Verebatur Pontifex ab Augusto , & ab omnibus suis ,*

 etiam

Papa , quo Episcopos honestabant , etiam ob ætatis , sanctitatis , vel eruditionis prærogativam , nomen *Patris* aliquando addebant . Episcopi igitur sub nomine *Fratris* scribebant ad Presbyteros , ac etiam ad Episcopos suffraganeos , vel alias sibi subjectos : sic S. Sulpicius Archiepiscopus Bituricensis salutavit Verum Episcopum Rutenensem suum suffraganeum , cum ipse ab altero suo suffraganeo prælaudato scilicet S Desiderio *Patriarcha* iii. fuerit insignitus : sic Ebbo Archiepiscopus Remensis salutavit Halitgarium Cameracensem , a quo e converso *Pater* fuit vocatus : sic Hetti Archiepiscopus Trevirensis, qui Frotarium Episcopum Tullensem sine addito *Fratris* salutaverat , cum tamen se Legatum Ludovici Pii Imperatoris dixit , eum tamquam sibi subjectum *Fratrem* nuncupavit . Si qua alia sunt exempla Episcoporum alios Episcopos sub nomine *Fratris* salutantium, ea sunt et p urimum, vel Monachorum monasticum morem retinentium, ut cum S Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus Ecbertum Eboracensem sic appellat , vel peculiaris amicitiæ vinculo conjunctorum , præsertim cum senior ad juniorem scriberet, uti cum Agobardus Archiepiscopus Lugdunensis Bartholomæum Archiepiscopum Narbonensem *Fratrem* appellat , qui ejus decessorem Hebridium *Patrem* appellaverat . Quæ cum ita sint , jure ac merito Gregorius questus fuit de insolentia Episcoporum se *Fratrem* vocantium , eoque magis , quod id in contemptum egisse videbantur . Vide interim qua confidentia Febronius Dupino liberior *cap. VII.* §.1. n.7. hæc scripserit . *Dum ad senectutem usque nimis Episcopi etiam fratris titulo Romanos Pontifices compellassent , hi nomen illud sibi hactenus cum reliquis Episcopis commune , nunc fastidire incipientes , Patris titulum cum exclusione fraternitatis præetendunt . Greg. IV. in epist. &c.*

etiam Episcopos, qui sibi pridie (a) quam venissemus dexteras dederant, quod unanimes essent ad resistendum his, qui ex adverso erant, Regibus, Filiis, Principibus, & Populo. Insuper constabantur firmantes, proh dolor! quod eumdem Apostolicum, qui non vocatus venerat, deponere deberent. Quibus auditis Pontifex plu-

(a) Pater Daniel *Historia Francica* Tom I. putat, hoc tempore prælaudatam Epistolam Episcoporum Gallorum ad Gregorium, & subinde hujus ad illos, quod & Fleuryus ait, fuisse scriptas: sed magis est, eas jam antea fuisse missas. Agitur enim ibi de futuro Pontificis ad eos adventu, & de minis illi ab eisdem factis, ut colligitur cum ex aliis, tum ex hisce Gregorii verbis: *Deinde subjungitis, quia nisi secundum voluntatem vestram venero, non habebo Ecclesias vestras consentaneas, sed in tantum contrarias, ut nihil mihi in vestris Parochiis agere, & disponere liceat.* Et deinde: *Si autem non egeritis, assensum consilio nostro non præbueritis, honoris vestri periculo subjacebitis.* Verba vero Paschasii innuunt adventum Pontificis jam secutum, & consilium exsequendi minas. Præterea cum multum temporis intercedere debuisset inter adventum Pontificis in Galliam, & adventum Walæ, & Paschasii per longum iter e Monasterio Corbejensi in Conjuratorum Castra, non est verisimile Episcopos factionis Imperialis tamdiu distulisse scribere. His accedit silentium Paschasii, qui nostras litteras memorare debuisset, si eo tempore, de quo ipse loquitur, scriptæ fuissent. Accedit etiam, quod in tali Epistola nihil in medium afferat Pontifex ex monimentis Mercatoris ad rem facientibus, quæ tunc habuerat, quemadmodum affert in alia posteriori Epistola, ut mox dicemus. Hinc constat, illam antea fuisse scriptam,

plurimum morabatur, & verebatur. Unde Ei dedimus nonnulla SS Patrum auctoritate firmata, Prædecessorumque suorum conscripta, quibus nullus contradicere possit, quod ejus sit Potestas, imo Dei, & B Petri Apostoli ire, mittere ad omnes Gentes pro fide Christi, & pace Ecclesiarum, pro prædicatione Evangelii, & adsertione veritatis, & in eo esset omnis auctoritas D. Petri excellens, & potestas viva, a qua oporteret universos judicari; ita ut ipse a nemine judicandus esset. Quibus profecto scriptis gratanter acceptis (a) *valde confortatus est*.

Quæ verba licet nihil habeant, quod veris legitimisque documentis ad Romani Pontificis Primatum pertinentibus convenire non possit, tamen valde verisimile est, cum illis nonnulla ex falsis Decretalibus admixta (b) fuisse. Et reapse idem Gre-

(a) *Gratanter* accepit Gregorius Monumenta sibi oblata, quod in eo rerum discrimine, quo Episcopi factionis Ludovici Imperatoris ausu temerario, imo infanissimo ei minitari sustinent excommunicationem, & depositionem, sic videret ab aliis suum primatum agnitum, defensumque.

(b) Opera forsitan Autgarii Archiepiscopi Moguntini studiis partium Conjuratorum addicti, & Riculfi, qui

Gregorius IV phrases pseudo-Decretalium usurpasse, & quidem bona fide, videtur, *Epist.* ad universos Episcopos, quam scripsit in causa S Aldrici Episcopi Cenomannensis (a): ut

qui merces pseudo-Isidori publicaverat, consanguinei, & in Episcopatu successoris, quarum mercium & ipse Autgarius multa per Benedictum Levitam in Capitularia Regum Franc. inferenda curavit. Sed ne culpæ adscribas Gregorii, quod eorum fragmentorum falsitatem non olfecerit. Ea namque sic cum veris admixta veri speciem præseferebant, quod fuerint excepta ex monumentis legitimis in illis Regionibus conservatis. Nec tunc erat ars Criticæ genuina a suppositiis discernendi. Nec Pontificem de his dubitare permittebat donantium qualitas, Walæ videlicet, & Ratberti illustrium, & virtute præstantium Monachorum Corbejæ, ac probabiliter etiam Episcoporum factionis Lothariana, inter quos eminebat Agobardus Lugdunensis doctrinæ, ac sanctitatis fama nobilis, Ebbo Remensis, qui sua prædicatione multos Danos ad Christi fidem converterat, & laud Autgarius aulicæ artis peritissimus.

(a) Jam notavimus in nostro *Commentario de Collectione Canonum*, & hanc epistolam a Cointio in Annalibus Francorum ad ann. 827. tamquam spuriam rejectam, sed immerito, cum, ut uterque Pagius recte observat, nil in medium adducat, quod id ostendat. Sed quoniam Berardus ad Gratian. *Tom. II. part. II. cap* 75. eam denuo in dubium revocare nititur, potiora eorum argumenta expendere non abs re erit. Primo opponunt, quod post Aldrici mortem singula ejus acta a suis discipulis descripta fuerint, & nostra Epistola minime memoretur, sed tantum alia Epistola minoris momenti ejusdem Gregorii ad ipsum Aldricum, ut videre est *Tom. III. Miscellaneorum* Balutii, ubi is eorum ex Co-

ut cum de Romana Ecclesia loquens, hæc a Gratiano relata *Can xi. 2. quæst. 6.* habet. *Quæ sic vices suas aliis impertivit Ecclesiis, ut in partem sint vo-*

Codice in Archivo Ecclesiæ Cenomanensis asservato dat exemplum. Tum quod in iisdem Actis non legitur, Aldricum ab Episcopis fuisse depositum, sed tantum Cenomanensem Ecclesiam a militibus adversus Carolum Calvum pugnantibus fuisse occupatam odio Aldrici, qui propterea discedere necesse habuit & sic nulla fuit occasio eam Epistolam mittendi ad Episcopos, qua illis mandatur, ut sine consensu Roman. Pontificis ad ejus depositionem non veniant. Scilicet singula Aldrici Acta habentur in eo Codice, sed non omnia, cum multa desiderentur, adeo ut quæ ad illius posteriores spectant annos, omnino desint. Quare ex eo quod nostræ Epistolæ ibi minime mentio fiat, non sequitur quod nulla fuerit eoque magis, quod per extensum habeatur in Actis brevioribus manu Chesnii exscriptis, & in Bibliotheca Colbertina asservatis, quorum idem Baluzius postea Mabillonio copiam fecit. Hunc itaque vide *Tom. III. Analectorum*. Nec majoris ponderis est altera objectio, cum nostri Oppositores insigniter falluntur, dum ponunt Epistolam, qua de agitur, respicere tempus prælaudatæ persecutionis, quæ contigit anno 840. quandoquidem data fuit anno 833. cum Gregorius adhuc ultra montes degebat, ut enim finit *Data Coblambur* (Oppido Belgii in Galliæ confinio) *Octavo Idus Julii ind. 11. Quid porro* (inquit Mabillonius) *causæ fuerit, cur Aldricus a Gallicanis Episcopis abjectus ad Gregorium appellaverit, non facile fuerit divinare. Forsitan id factum ob turbas exauctorationis Ludovici Augusti, cui erat a confessionibus Aldricus, atque adeo addictissimus, ob idque forte invisus factiosis illis Episcopis, qui in pr[...]*

pesti-

vocati sollicitudinis, *non in plenitudinem potestatis* (a). Tum habet quæ sequuntur: *Cum auctoritate Canonum & Præ*

---

pissimum Imperatorem conspiraverant. Sed prout ex ipsa epistola colligi videtur, magis puto Aldricum non fuisse abjectum, sed timuisse, ne abjiceretur vel deponeretur, & ob id patrocinium Gregorii impetrasse. Et hæc fuit Gregorio scribendi occasio. Dicit præterea Berardus, non potuisse sine imprudentiæ nota Pontificem Epistolam, qua de agitur, mittere: *cum ea se immiscuisset turbatissimis rebus, quibus Regibus fratribus diffidentibus, & Episcopis in factiones divisis Gallia, & Germania concutiebantur*. Ergo ne Episcopus Aldricus relinquendus erat obnoxius calumniis, & oppressionibus, quibus facili negotio impeti poterat? Demum dicit Berardus ipsam inscriptionem Epistolæ sic conceptam *Universis Coepiscopis per Galliam, Germaniam, Europam, & per universas Provincias constitutis*, eam reddere suspectam, cum supervacaneum fuerit adjungere *Europam, & universas Provincias*. Scilicet Gregorius ex abundantia cordis, benevolentiæ erga Aldricum (cujus singularis benevolentiæ testis est altera supra memorata epistola Pontificis ad eumdem Aldricum) pleni, adeo uberantiam quemadmodum in ea Epistola prolixior fuit, quam necesse erat, ita hujusmodi adjunctionem fecit, ut si forte Aldricus ab Episcopis Galliæ, & Germaniæ, inconsulta S. Sede, deponeretur, scirent omnes nulliter esse depositum, & uti Episcopum habendum, & tractandum.

(a) Hæc Gregorius mutuatus fuit ex additamento a pseudo-Isidoro facto epistolæ Vigilii Papæ ad Profuturum, seu Euterium in quo ex verbis epistolæ XIV. S. Leonis M. ad Anastasium Thessalonicensem suum per Illyricum Vicarium, ad alium modum accommodatis, ea ipse Mercator posuerat.

& Prædecessorum nostrorum Decretis sancitum sit, ut Episcopus accusatus, si voluerit, appellet Romanum Pontificem, & ad eum, si libuerit, confugiat (a). Iisdem fragmentis usi videntur, qui deinceps sederunt Pontifices Mercatoris loquendi modum imitantes Sergius II (*b*) Leo IV

(a) Hic enim loquendi mos est pseudo-Decretalium, nec in genuinis Canonibus, & Decretalibus habebatur, neque in his de hujusmodi appellationibus accusatorum Episcoporum fit mentio fiebat, sed jam dejectorum, vel damnatorum, licet & illorum provocatio ex eorumdem genuinorum Canonum, & Decretalium interpretatione, si causa suberat, locum quoque habere potuisset.

(b) *Epistola ad Episcopos Transalpinos*, ubi hæc habet: *Salvo in omnibus hujus Universalis Romanæ Sedis primatu nostri Præsulatus honore*. Hic dicendi modus minime usitatus fuerat decessoribus Pontificibus. Sed S. Innocentius *Epist.* ad Victricium, & ex eo Pseudo-Marcellus ut in simili dixerat *Sine præjudicio tamen Rom. Ecclesiæ, cui in omnibus causis debet reverentia custodire*, ut ut hæc ultima verba genuina sint. Balutius *adnot. ad* Capitularia *pag.* 1334. putat Sergium memorata verba *salvo &c.* excripsisse ex Capitulis ad Angilramnum Hadriano Papæ tributis, ubi cap. 8. habetur: *Salvo Romanæ Ecclesiæ in omnibus primatu*. Sed falli videtur, cum ea Capitula, ut demonstravimus in *Diatriba* de eisdem, neque ad Hadrianum, neque ad Angilramnum pertineant, sed post Sergii ætatem fuerint conficta, & sic potius illorum auctor ex Sergio exscribere potuit, quam hic ex illo. Magis igitur est ut dicamus, Sergium eum loquendi modum hausisse ex fragmentis pseu-

IV. (*a*), Benedictus III. (*b*), aliique multi, cum, ut in nostro laudato *Commentario* demonstravimus, integra Mercatoris Collectio nonnisi multo post tempore Romam pervenerit nec constat ex ea aliqua alia illos aliunde habuisse.

Cum igitur Gregorius IV. habuit hujusmodi Mercatoris fragmenta, vel cum iis usus fuit, verisimillimum est, tunc ab imposturæ, fraudisque consciis supræscriptum versum: *Parce Pater Patrum*

---

pseudo-Decretalium, ubi illa passim adhibetur, veluti sub nomine Higini *Epist.* 1. *cap.* 2. & sub nomine Nicæni Concilii *can.* 14. apud pseudo-Julium: *Salvo in omnibus Romanæ Ecclesiæ privilegio*. Quod vero Sergius dixerit *primatu* potius, quam *privilegio*, forsitan uti simul etiam voluit modo loquendi S. Innocentii *Epist.* ad Rufum, ubi de Metropolitis ait: *Salvo eorum primatu*.

(a) *Epistola ad* Episcopos Aremoricæ a Gratiano rel. *Can. ultimo*, 2. *quæst.* 4. ubi hæc habentur. *Et si inter eos, quos damnandos esse dixerint homines, fuerit Episcopus, qui suam causam in præsentia Romanæ Sedis Episcopi petierit audiri, nullus super eum definitivam præsumat dare sententiam*. Si quis vero maluerit, Leonem hoc decrevisse non ex pseudo-Decretalibus, sed jure sui Patriarchatus, vel ex peculiaribus illius speciei adjunctis, non repugno. Quidquid de hoc sit, si tamen Epistola Leonis cum prima pseudo-Zephirini conferatur, videtur Pontifex hanc, vel ejus partem sub oculis habuisse.

(a) *Epistola ad Hincmarum*, ubi ita loquitur: *Salvo in omnibus jure Apostolicæ Sedis*.

trum &c. fuisse compositum, eique directum, uti & similes veluti illum ab aliis relatum, tamquam a Diabolo exclamante dictum in Consistorio Papissæ, & Cardinalium, cum illa peperit:

Papa Pater Patrum, Papissa pandito partum.

Qui idem versus cum altero Leonino refertur ab aliis, tamquam responsum a Diabolo datum Papissæ exorcizanti obsessum, illumque interroganti, quando de ejus corpore exiret:

Papa Pater Patrum, Papissæ pandito partum:
Et tunc tibi edam, de corpore quando recedam.

Sic & sequentes ab aliis relati:

Papa Pater Patrum, Papissa peperit partum.
Papa Pater Patrum, peperit Papissa Papillum.

Quam quidem conjecturam mire confirmat, quod in illis Papa semper *Pater Patrum* dicatur. Videtur enim veluti digito commonstrata Gregorii querimonia, quod ab Episcopis factionis Imperialis, *Frater* fuerit appellatus, & non *Pater*. Non

Non parum etiam facit ad nostram conjecturam confirmandam, quod de *Joanna Papissa* dicitur, fuisse nempe *Anglam*, & natione *Moguntinam*. Cum enim id repugnet (a), videtur per ænigma dictum ad indicandam imposturam Moguntiæ factam a latente sub Isidori Mercatoris larva *Joanne Anglo* ita dicto, non quidem cognomento, ut perperam putavit Junius (b), aliique qui fabel-

(a) Et quidem maxime repugnare, ac ut Scholastici loquuntur, implicare in terminis videtur, quod fuerit *Angla*, & nata *Moguntiæ*: ex quo multi hoc argumentum maxime fecerunt ad nostram fabellam explodendam, Scrarius cum primis, qui *Lib. I. Rerum Moguntin. n. 5.* inter alia hæc habet. *Ehodum diceret ille Plautinus, numquid in Anglia est Moguntia? Qui Moguntinus est, olim quidem Gallus erat, nunc Germanus est. An vero Anglus, & Britannus umquam? Non magis profecto, quam Persa, vel Indus, vel Egyptius.*

(b) In cujus suæ opinionis confirmationem ait: *Eodem cognomine frequens adhuc familia supererat (Germanis Enghel) in ditione Palatina ad Moguntiacum & mihi quoque plures cognomines eo tractu fuerunt notæ.* Seb ubi didicerat Junius, nono sæculo in illis regionibus fuisse cognomina? Notum est lippis, & tonsoribus cognominum usum Barbarorum moribus abolitum, eo tempore adhuc non fuisse restitutum. Potius dicere poterat, τὸ *Anglicum* fuisse agnomen seu nomen adscititium, quod Joannes ex aliquo accidenti fuerit sortitus, ut Rabanus dictus *Maurus*, Walfridus dictus *Strabo*, Radbertus dictus *Paschasius*. Sed hoc probare debuisset; cum talia agnomina

bellam pro historia habuerunt, sed ab origine. Anglos enim plurimos tunc Moguntiæ fuisse suadet primo, quod hujus primus Archiepiscopus S. Bonifacius, ejusque successor S. Lullus, qui Episcopatum tenuit ad annum usque 785. fuerant Angli: unde alios ex sua natione ad se eos traxisse, admodum verisimile fit. Suadet præterea qualitas ipsius Urbis, quæ erat veluti Caroli Magni Regia, præsertim quod Alcuinus & ipse Anglus apud eumdem Imperatorem gratia multum floreret, & multi Britones illum convenirent. Lepida est querela Turonensium Monachorum, quam ex Alcuini vita refert Cointius ad ann.

mina rara fuerint: atque, ut Mabillonius *Lib. II. de Re diplom. cap. VII. n. 12.* observat, *Qui sic duo habebant nomina, alterutrum ut plurimum, non duo simul usurpabant.* Nec denique occurrit per ea tempora exemplum impositi alicui nominis a loco, in quo is ortus non fuerit. Hinc corruit argumentum ab exemplo Guitmundi petitum, quo utitur Cook Possevini auctoritate fretus, qui in *Apparatu Sacro* ait: *Guitmundus cognomento, non natione Normannus*. Fallitur namque Possevinus ita scribens, cum *Guitmundus* fuerit revera natione *Normannus*, & ex Monasterio S. Leofredi in Diœcesi Ebroicensi cum suis Normannis in hanc nostram regionem venerit, & Episcopus Aversanus creatus fuerit.

804. n. 73. per hæc verba *Turones, ut Alcuinum inviſeret, acceſſit Rigulfus Presbyter Engelſaxo; cumque prope januam domus, quæ Abbatis erat, jam adſiſteret, eo viſo, quatuor e Turonenſibus Fratribus ſimul juncti: Venit, inquiunt ad invicem, iſte Brito, vel Scoto ad illum alterum Britonem, qui intus jacet: O Deus, libera iſtud Monaſterium de iſtis Britonibus. Nam ſicut apes undique ad matrem revertuntur, ita omnes ad iſtum veniunt.* Quin cum Alcuino alios Anglos advocatos ad erudiendam Galliam notat (a) Mabillonius *Præfatione in Sæc IV. Bened § VIII n.* 175. Neque ſilentio prætereunda Alcuini cum ſupra memorato Riculfo amicitia, uti teſtatur illius ad hunc Epiſtola, quem vocat *Dametam*; ut facile potuerit aliquis ex illius aſſeclis, vel popularibus in hujus familiaritatem ſe inſinuare.

Nec minoris illud æſtimandum, quod ea Natio, licet aliis nominibus commen-

(a) *Donec Carolus Magnus ea poſtliminio excitavit denuo, invitatis in Galliam litteratis viris, Alcuino, aliiſque Anglis, qui acceptam ex hoc Regno eruditionem, ac doctrinam Gallis tandem viciſſim refunderent.*

mendabilis esset, illius tamen Scriptorum apud Antiquos suspectæ fidei habebantur, ut observat idem doctissimus Mabillonius (a) *Præfat. in Sæculum* I. *Bened. n.* 15 Atque huc revocanda, quæ in sæpius lau. *Commentario de Collectione Canonum* &c. notavimus de suppositione monumentorum ad Primatiam Cantuariensem spectantium; de eo, quod scribit Richardus Archiepiscopus Cantuariensis circa exemtionem Monasteriorum (b); & de interpolatis Canonibus in *Excerptionibus* Egberti, Archiepiscopi Eboracensis. Igitur hic etiam facit ad magis suadendum, pseudo-Isidorum

D 2 fuisse

(a) *Quibusdam nihilominus magis innatum est, quidlibet fingendi, seu credendi vitium ex sola natura, quod Aremoricis, Anglicisque vitam scriptoribus plures jam impegerunt. Vetus est Petri Cellensis querela in quadam Epistola ad Nicolaum Monachum Anglum*: Insula est *inquit de Anglia*, circumfusa aqua. unde hujus elementi propria qualitate ejus incolæ non immerito afficiuntur, & nimia mobilitate in tenuissimas, ac subtiles phantasias frequenter transferantur, somnia sua visionibus comparantes, ne d cam præferentes.

(b) Licet enim Richardus supra relatus in eo *Commentario pag.* 172. *n.* 2. generatim loquatur, ejus tamen verba solum, vel potissimum intelligenda sunt de Monasteriis Angliæ, de quibus agebatur, & quorum pleniorem notitiam habere poterat.

fuiſſe Anglum, quod is ex hujuſmodi *Excerptionib. Canonum* Egberti Archiepiſcopi, cujus Alcuinus fuerat Diaconus, ſuppoſititia ad ſuam rem facientia non pauca corraſerit; ac præterea artem ipſam ſcripta ſive genuina, ſive ſuppoſititia interpolandi, atque ſtudium conſulendi commodis accuſatorum Clericorum, hauſiſſe videtur ex Schola ejuſdem Egberti, ſeu potius Hucarii Levitæ, qui & ipſe Anglus ex Egberti Opere inſcripto, *De Sacerdotali jure*, praelaudatas *Excerptiones a*)concinnavit. Ut enim notavimus eodem *Commentario*, ex talibus Excerptis tranſcripſit fragmentum fictæ *Epiſtolæ* S. Gregorii M. ad Felicem Meſſanenſem *de Gradib cognat.* illudque ſuis ſolitis cantionibus auxit: inſuper & eiſdem paſſim uſus fuit ſententiis interpolatorum Canonum ad rem judiciariam pertinentium (*b*), nempe *Canonis* 48. qui præ-

(a) Num vero hujuſmodi Interpolationes ſint etiam in eo Opere *de Sacerdotali jure*, omnino me latet, cum illud mihi videre non licuerit. Sed eſto ſint, ne credas eas ab ipſo Egberto viro optimo factas, ſed alterius opera, manuque aliena.

(b) Hujuſmodi ſtudium interpolandi Canones ad Judicia ſpectantes excitatum fuit in aliquo Cleri-co

præfefert titulum: *Canon Romanus* (a); Canonis 140. infcripti: *Vigilius Papa, ex Concilio Carthaginenfi*, *Gregorius* (b); Canonis 141. cujus Epigraphe: *In Nicæna Synodo* (c); & Canonis 142. cui

 in-

co Ecclefiæ Eboracenfis ex caussa forsitan lon issimæ, & truculentissimæ perfecutionis ad ejectionem usque, quam passus fuerat S. Wilfridus fenior Archiepifcopus, qui tandem requietem affecutus obiit anno 709.

(a) *Si in qualibet Provincia exortae fuerint quæstiones, ad majorem Sedem, vel Synodum, feu etiam ad Apoftolicam Sedem Romæ referantur.*

(b) *Quis cum ad judicium veniet, fi noluerit Clericus, & necesse fuerit, induciæ ei petenti a Patribus conftitutæ abfque impedimento concedantur, & Judices selecti tribuantur. Si ibi vim aliquam temerariæ multitudinis metuerit, locum in cantorum eligat, quo abfque timore fuo, fi necesse fuerit, testes habere, & abfque impedimento fuam voluce fententiam finire valeat; quia multa pro fubreptione evenire folent. Sententiam, Fratres, quae mifericordiam vetat, non folum tenere, fed etiam audire refugite, quia potior eft omnibus holocaustis mifericordia. Non itaque agendum in Ecclefiafticis negotiis, ficut in Secularibus; nam in Secularibus priusquam qui legibus eft evoctas, venerit, & decertaverit, & refponfum dederit, ante peractam cauffam non poteft recedere, in Ecclefiafticis vero dicta cauffa licet recedere, fi necesse fuerit, aut fi fe prægravari viderit.*

(c) *Statutum eft, quod Judices non alii Synodo deberent esse, nisi quos ipse, qui impetitur, elegerit, aut quos confenfu fuo ejus Primates auctoritate hujus Sanctæ Sedis conftituerint, quia indignum eft, ut ab externis judicetur, qui Provinciales, & a fe electos debet habere Judices.*

inſcriptio: *Romanum Concilium* (a). Ubi obſervandum, tantam eſſe interpolationis factæ a Mercatore ſimilitudinem cum interpolatione ſententiarum Egberti, ut Blondellus, qui hunc ignoravit, eas illi adſcribere non dubitaverit.

Hinc datur non leviter conjicere, cur ex Iſidorianis Litteris, quæ ad omnes nationes directæ cernuntur, nulla ad Britannos, vel Anglos inſcripta ſit; ut ſcilicet earum auctor ſuæ gentis incurioſus, & veluti oblitus ſe magis ſub Hiſpano nomine abſconderet; vel ut, cum aliis illuderet, ſuæ genti parceret. Et ſane mirari ſubit, quod in tanta rerum farragine numquam Britanniæ, vel Angliæ fiat mentio, præſertim cum non ſemel data fuerit occaſio illam memorandi. Eam primo, & in primis dabat Pontificalis in Eleutherio, ubi ait: *Hic ac-*

(a) *Tempore Conſtantini Auguſti congregavit Silveſter primam Synodum Romæ cum 73. Epiſcopis, quorum conſenſu, & ſubſcriptione conſtitutum eſt. Ut nullus laicus Clerico cuiquam audeat inferre teſtimonium, ergo laici adverſus Clericum non recipiantur. Accuſatores conſanguinei, nec familiares, nec domo prodeuntes adverſus extraneum teſtimonium non dicant, nec accuſatores, nec teſtes ſuſpecti recipiantur, quia propinquitatis, aut dominationis.*

accepit *Epistolam a Lucio Britannico Rege, ut Christianus efficeretur per ejus mandatum*. Subditque Beda *Lib.* 1. *Historiæ Angl. cap.* 4. hæc verba : *Et mox piæ petitionis effectum consecutus est*. Nam , eodem Beda teste , Eleutherius Donatianum , & Fugatium quasi Apostolos , ad illum misit (*a*) . Quæ opportunior occasio fingendi eam Epistolam , ac insuper rescriptum sub nomine Eleutherii (*b*) ad Lucium? Cur Mercator hæc nil curat? Cur , ut solet, hic sui dilectissimi Pontificalis vestigia non

 pre-

(a) Quæ Pontificalis , & Beda narrant de Fide Christi Domini tempore Lucii Regis , & Eleutherii Papæ petita , & in Britanniam invecta , confirmantur ex Tertulliano illius temporis scriptore, qui *Lib. adversus Judæos cap.* 7. ait : *Britannorum inaccessa Romanis loca , Christo vero subdita* : ac confirmantur ex Origene *hom.* 6. *in Lucam*. Vide Blanchinii eruditissimas notas ad hunc Pontificalis locum .

(b) Epistolæ vero Eleutherii ad Lucium confictum exemplum, quod Usserius *de Britan. Eccles. primordiis cap.* 6. ex quinque mss. fide expressit , Isidoro nostri ætate est omnino posterius , ac illud , ut idem Usserius observat , primus dedit interpolator Legum Eduardi Confessoris cum hac epigraphe : *Anno* CCXIX. *a passione Christi scripsit Dominus Eleutherius Papa Lucio Regi Britanniæ ad correctionem (vel petitionem) Regis , & procerum Regni Britanniæ* .

premit (a)? Occasionem item dabat S. Prosper in *Chronico*, ubi *sub Consulibus anni* 429 ait *Cælestinus* (*Papa*) *Germanum Altisiodorensem Episcopum vice sua mittit, &, deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigit.* Dabat tandem idem Pontificalis in S. Gregorio, ubi de eo ait: *Misit Servos Dei Mellitum, Augustinum, & Joannem, & alios plures cum eis Monachos timentes Deum in prædicationem ad gentem Anglorum, ut eos converterent ad Dominum Jesum Christum*. Et licet S. Gregorius in suo Regesto Epistolas multas scripserit ad hujusmodi Augustini in Angliam missionem spectantes, poterat nihilominus Pseudo-Isidorus, alia more suo miscere; præsertim cum de memorato Joanne nullus præter Librum Pontificalem faciat mentionem. Atque hinc etiam

(a) Uti notavimus *Commentario de Collectione Canonum* &c. pseudo-Isidorus occasiones fingendarum Epistolarum sumit ex iis, quæ habentur in libro Pontificali, nec aliam omittit, nisi hanc fingendi Epistolam ad Anglos seu Britannos. Nec dici potest nomen Eleutherii Mercatori excidisse; cum sub eo nomine ex eodem Pontificali finxerit Epistolam ad Episcopos Galliæ *De Escis usualibus*.

etiam conjicere est, quare Rabanus, licet emunctæ naris non fuerit, ut vera a falsis monumentis discerneret; tamen illis Mercatoris numquam fuit usus, nimirum quod cum is fuisset Alcuini discipulus, facile poterat illius popularium facta scire; ut proinde a Pseudo-Isidori fraudibus sibi caverit.

Ceteras circumstantias, quæ de Joanna Papissa referuntur, non moror; ex namque ut fieri solet, facile adjungi potuerunt. Sed illud, quod dicitur, eam Joannam Athenis studiis litterarum, quæ illinc jamdiu abierant, vacasse, denotare videtur, nostram Collectionem compositam ex monumentis variarum nationum, Græciæ præsertim, quatenus ejus eruditionem illius Auctor non obscure affectat in Præfatione, cum ait: *Quod si veritas est quærenda e pluribus, Græcorum sequamur stylum, eorumque imitemur editiones, atque exemplaria*. Sic Joannes Scotus Erigena eo quod linguam Græcam callebat, dictus fuit Athenis studuisse. Illud etiam non temere adjungendum putamus, quod habet Stephanus de Borbone, ementitam Papissam artem *notandi*

tandi (a) calluisse, & Romæ antequam ad Cardinalatum, & deinde ad Papatum adscenderet, egisse Notarium. Hoc enim significare videtur, Isidorum nostrum fuisse auctorem, vel saltem propagatorem *Formatarum*, de quibus egimus eod laud. *Commentario pag* 16. *adnot* 2. hæ namque notis, numerisque sunt vallatæ: vel potius denotat ipsum suppositione falsarum Decretalium induisse non modo fictam Personam Papæ, verum etiam Notarii; litteræ enim Romani Pontificis manu Notarii antiquitus exarabantur. Vide Rigantium *ad Regulam* 58. *Cancellariæ n.* 73.

(a) Apud Echardum, & Quetifum supra laud loco legitur ita abbreviatum *nnds*, & inter parentheses diverso charactere subditur *Quod devinet Lector*. Sed nullus dubito, legendum *notandi*, quod apertissime mihi desumi videtur ex iis, quæ infra ibidem habentur *quod facta est Notarius Curia*. Hoc enim sibi vult *notare*, *scribere*, seu *exscribere notis*, & per compendia litterarum unde nomen *Notarii*, quod dabatur iis, qui hujusmodi artem callebant. Tanta erat Notariorum in notando celeritas, ut eorum manus sequeretur velocitatem linguæ, imo & præveniret, hinc Martialis XIV. 208. cecinit:

Currant verba licet, manus est velocior illis:
Nondum lingua, suum dextra peregit opus.

CAPUT III.

De Joanne Anglo sub Isidori Mercatoris nomine latente.

SI conjecturis conjecturas addere, & ex rebus obscuris aliquod lumen haurire licet, Jo. Anglum, qui sub Mercatoris larva delitescebat, suspicor quemdam forsitan esse ex iis, qui Scriptorum partim imperitia, partim oscitantia cum famoso Joanne Scoto, *Erigena* dicto, confusi videntur. Horum unus est, quem Anonymus apud Vincentium Bellovacensem in *Speculo Historiali lib. XXIII. cap.* 173. quem multi alii fuerunt sequuti, non levi anachronismo facit Bedæ discipulum, & cum illo confudisse videtur. Ait enim: *Alcuinus studium de Roma Parisios transtulit, quod illuc a Græcia translatum fuerat a Romanis, fueruntque Parisiis fundatores illius studii quatuor Monachi Bedæ discipuli, scilicet Rabanus, & Alcuinus, Claudius, & Jo. Scotus.* Quam multa paucis hisce verbis Anonymus perturbet, ac confundat, jam notarunt Viri eruditi. Sed ex iis aliquod ar-

argumentum ad veritatem detegendam forsitan depromi potest. Nam quemadmodum Claudium Hispanum cum Clemente Scoto (a), unde emersit Claudius Clemens (b), sunt qui hic confusum credunt, & unum ab altero distinguunt; sic non pauci post Trithemium, ut Baleus, Pater Cellotius, aliique duplicem faciunt *Jo: Scotum*, unum nempe antiquum Alcuini, & Caroli M. ætate florentem, qui fuit Bedæ discipulus, seu verius discipulorum ejus; & alterum recentiorem, qui floruit sub Carolo Calvo, & quem Trithemius *Erigenam* vocat. Hunc ex testimonio coætaneorum Scriptorum S. Nicolai I. Papæ, Hincmari Remensis & Anastasii Scotum fuisse constat, seu Hibernensem; nam

(a) Hujus Clementis meminit Anonymus S. Galli Monachus initio *Lib. 1. de Gestis Caroli M.* de quo ait: *Qui e duobus Scotis eruditis unum, scilicet Clementem, in Gallia residere præcepit, alterum in Italiam direxit.* Et Mabillonius *Lib. XXIX. Annal. Bened. n. 26.* narrat ad hunc Clementem missos a Ratgario Abbate Modestum, & Candidum cum aliis in Galliam, grammaticam addiscendi gratia.

(b) Morerius etiam Claudium Clementem dicit, sed eum Hispanum facit. Sed Dempsterus studio amplianda num tum Scriptorum suæ nationis, duos Claudios Clementes facit, & utrosque Scotiæ adscribit

nam Hibernenses *Scotorum* nomine aliquando venerunt ; & hoc denotare videtur nomen (a) *Erigena*, quo eum Trithemius donavit. Sed prior, ut ex Scola Bedæ, magis est, quod fuerit Anglus , & ideo *Scotus* dictus, quia cum Scoto fuerat confusus.

Dempsterus præterea in *Hist. Eccl. Scriptorum Scotiæ* tertium addit Joannem *Scotum Mailrosium* nuncupatum , quem facit Clementis Scoti socium , & Caroli M. jussu Academiam Ticinensem fundasse putat , atque hunc etiam cum notissimo Joanne Scoto confusum fuisse advertit . Sed hic *Mailrosius*, ita dictus a loco Scotiæ , & Angliæ contermino, non magis *Scotus* , quam *Anglus* dici potest . Et sic non tantum unum , sed duos habemus in Gallis *Joannes Anglos* Alcuini , & Caroli M. ætate , quorum alterutrum , si hariolari fas est, *Mercatoris* larvam forsitan assumpsisse dicimus. Nec mira videri debet hujusmodi nomi-

(a) Licet enim aliqui nomen *Erigena* deducant ab *Ergene* loco Angliæ in confinus Walliæ , & alii ab *Aira* loco Scotiæ ; verosimilior tamen est opinio eorum, qui illud deducunt ab *Erin* , quo nomine apud Incolas *Hibernia* venit .

minum confusio; nam idem Joannes Scotus Erigena confusus fuit cum Joanne Abbate Æthelingensi, quin etsi hæreticus fuerit (a), confusus fuit etiam cum S. Martyre Joanne Malmesburiensi, qui *Sapiens* appellabatur. Hinc cum titulo Martyris videtur scriptus in supplemento Martyrologii Usuardi editi a Jo. Molano Antuerpiæ anno 1583. Vide Natalem Alexandrum *Differt.* XIV. *ad sæculum* IX. §. III. Igitur nullo pacto ferri potest temeritas Guilielmi Cavei, qui queritur, Joannem Scotum esse expunctum e Martyrologio Romano, ubi ait: *Certe martyribus, & Sanctis post mortem annumeratus locum in Martyrologio Romano per multa tenuit sæcula* (b). Joan-

(a) Multa enim contra Catholicæ Fidei veritatem docuit, & præcipue contra Transubstantiationis Mysterium; unde ab hæreticis nostri temporis miris laudibus extollitur. Neque audiendus Dempsterus, qui studio partium suæ nationis nimium addictus hac ab eo maculam eluere nititur, & contra omnium antiquorum auctoritatem negat Scotum, quem popularem suum facit, talia docuisse.

(b) Debuerat Caveus hujus quam longissimæ possessionis, quam Scotum habuisse dicit in Martyrologio Romano, dare aliquod documentum, vel indicium; sed nullum dat, nec etiam brevissimi temporis. Non me fugit, laudari solere Martyrologium Romanum

Joannes itaque a natali solo *Anglus* vocatus diversus a famoso Joanne Scoto *Erigena* dicto, cum Flacco Alcuino (*a*), vel

---

rium impressum Antuerpiæ anno 1586. in quo dicitur hæc haberi: *Eodem die S. Joannis Scoti, qui graphiis puerorum confossus martyrii coronam adeptus fuit.* Addit Fuller in *Historia Anglia*, modo dictum Martyrologium Antuerpiæ fuisse impressum jussu Papæ Gregorii XIII. Sed immane quantum fallitur, vel fallere vult. Etenim etsi demus, in eo Martyrologio esse relata verba, quod me nescire fateor, adeo falsum est, illud jussu Gregorii XIII. fuisse impressum, ut potius contra ejus præceptum, & voluntatem id factum fuerit. Idem enim Pontifex *Litteris in forma Brevis datis die 14. mensis Januarii anni* 1584. & præmissis *Martyrologio Rom.* editionis Rom. ejusdem anni hæc statuit: *Mandamus igitur omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, caeterisque Ecclesia Monasteriis, Conventibus, Ordinibus sive Secularibus, sive Regularibus quibuscumque Præfectis, ut in peragendo divino officio, omni alio Martyrologio amoto, hoc tantum utantur, nulla re addita, mutata, adempta. Si quos alios habuerint Sanctos in suis Ecclesiis, aut locis celebrari solitos, eos in hunc librum non inferant, sed separatim descriptos habeant.* Cum igitur in hoc Martyrologio Joannis Scoti mentio facta non fuisset, quo modo dici potest, eam post biennium factam fuisse jussu Gregorii XIII. in *Martyrologio* Antuerpiæ impresso?

(a) Cum diximus, Joannem Anglum Alcuini fuisse affeclam, ne credas, Alcuinum, non modo eruditione, sed etiam moribus præstantem, illius fraudis fuisse aliquo modo participem, eoque magis quod hujusmodi admissæ fraudi videtur præmortuus. Quin cum Alcuinus talis Joannis in suis Epistolis, alibique numquam meminerit, non levi argumento est, eum non magni fecisse.

vel ſub illud tempus videtur in Gallias veniſſe·cum vero Moguntiæ (quæ tunc ad illas pertinebat)degeret,ſub nomine *Iſidori Mercatoris*, vel *Peccatoris* collectionem Canonum , & Decretalium , concinnaſſe: ſeu,ut verius dicam,eam ex Hiſpania allatam ſuppoſititiis monimentis,Decretalibus præſertim, oneraſſe; unde ficta fabula *Papiſſæ* natæ Moguntiæ,quæ dicebatur *Joannes Anglus* . En igitur quo facto aliquid veri latuit in fabula *Papiſſæ Joannæ* . Atque utinam non latuiſſet ! Confuſionem , & deformitatem in rem Canonicam non importaſſet (*a*) ad contaminandam Eccleſiaſticam diſciplinam non contuliſſet (*b*) neque Hæreticis occaſionem dediſſet Eccleſiam Catholicam calumniandi: neque eiſdem, ac quibuſdam degenerantibus Catholicis anſam præbuiſſet in Sedem Apoſtolicam invide injurioſeque debacchandi, ejuſque Pontifices temere rabideque proſcindendi .

F I N I S .

(a) Et ſane Mercatoris ſuppoſititii Canones , et Decreta, a genuinis diſcordantes, cum eis collati non niſi confuſionem,et deformitatem importare poterant.
(b) De hujuſmodi Eccleſiaſticæ Diſciplinæ contaminatione ex parte Collectionis Canonum Mercatoris *Epiſtola ſuper Can.Fraternitatis* aliqua delibavimus .

